

УДК 37.378

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-50-54

КУЧАЙ Олександр Володимирович –
доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>
e-mail: kuchay@ukr.net

КУЧАЙ Тетяна Петрівна –
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти,
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3518-2767>
e-mail: tetyanna@ukr.net

ЧИЧУК Антоніна Петрівна –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти,
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9982-3634>
e-mail: toniabida@ukr.net

ЗМІСТ ТА РОЛЬ МИСТЕЦТВА У РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ Й ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Мистецтво відіграє величезну роль у розвитку людини й життя суспільства. Будучи художнім відображенням дійсності, воно сильно впливає на розвиток особистості, формує почуття, думки, моральність і життєві принципи. Залучення людини до мистецтва просто необхідно, особливо актуально це в наш час. Упродовж історичного розвитку людства мистецтво посідало одне з головних місць у системі формування особистості людини та її світогляду.

У статті розглянуто зміст мистецтва у розвитку людини й життя суспільства охоплює систему культурологічних і спеціальних мистецько-історичних знань, способи діяльності, інтелектуальні й практичні вміння сприйняття, виконання та створення артефактів, досвід творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва на феноменологічному рівні.

Мистецька освіта розглядається як процес і результат засвоєння учнями системи знань, умінь і навичок, формування на їхній основі естетичного світогляду, гуманістичних якостей особистості, розвиток художніх здібностей і творчого потенціалу.

Показано важливість «педагогіки мистецтва», що може стати важливою підвалиною людиноцентричної педагогіки, визначаючи орієнтири її розвитку на засадах гуманізації, естетизації, культуровідповідності, діалогічності й творчості. Вона має бути не мистецтвознавством, а творчістю. Говорячи про «педагогіку мистецтва», дослідники зазвичай використовують це поняття як синонім до поняття «мистецька педагогіка»

Особливість мистецької педагогіки полягає в тому, що вона перебуває на стику науки та мистецтва, оскільки має на меті дослідження процесів навчання й виховання особистості засобами мистецтва. Звідси народжується проблема зв'язку педагогічної науки з художньою творчістю. У мистецькій педагогіці надано багатомірну характеристику духовному потенціалу особистості з позиції розкриття його сутнісних сил. Значущість та ємність сутнісних сил особистості визначає соціально-культурний потенціал художньої діяльності.

Оскільки в реальному бутті спосіб людської діяльності не існує поза людських сутнісних сил, поза всією сукупністю відносин, потреб, здібностей, інтересів та устремлень людини, він входить у сутнісні сили людини як їх важливіша складова, що характеризує її на рівні культурної істоти.

Ключові слова: мистецька освіта у розвитку людини й життя суспільства, академічне і масове мистецтво, музика, хореографія, дизайн, образотворче мистецтво, педагогіки мистецтва.

KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych –
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
of the Department of Pedagogy,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>
e-mail: kuchay@ukr.net

KUCHAI Tetiana Petrivna –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Pedagogy,
Psychology, Elementary, Preschool Education
and management of educational institutions,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3518-2767>
e-mail: tetyanna@ukr.net

CHYCHUK Antonina Petrivna –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Pedagogy,
Psychology, Elementary, Preschool Education

and management of educational institutions,
 Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9982-3634>
 e-mail: toniabida@ukr.net

CONTENT AND ROLE OF ART IN HUMAN DEVELOPMENT AND SOCIAL LIFE

Art plays a huge role in the development of a person and the life of society. Being an artistic reflection of reality, it strongly influences the development of personality, shapes feelings, thoughts, morality and life principles. Involvement of people in art is simply necessary, it is especially relevant in our time. Throughout the historical development of mankind, art occupied one of the main places in the system of forming a person's personality and his worldview.

The article examines the content of art in human development and social life, covering the system of cultural and special art-historical knowledge, methods of activity, intellectual and practical skills of perception, performance and creation of artifacts, experience of creative activity and emotional-valuable attitude to art at the phenomenological level.

Art education is considered as the process and result of students' assimilation of a system of knowledge, abilities and skills, the formation of an aesthetic worldview, humanistic personality qualities, development of artistic abilities and creative potential based on them.

The importance of "art pedagogy" is shown, which can become an important foundation of human-centered pedagogy, determining the orientations of its development on the basis of humanization, aestheticization, cultural relevance, dialogicity and creativity. It should not be art history, but creativity. Speaking about "art pedagogy", researchers usually use this concept as a synonym for the concept of "art pedagogy"

The peculiarity of art pedagogy lies in the fact that it is at the junction of science and art, as it aims to study the processes of learning and personal education by means of art. From this arises the problem of the connection of pedagogical science with artistic creativity. In artistic pedagogy, a multidimensional characterization of the spiritual potential of an individual is given from the standpoint of revealing his essential powers. The significance and capacity of the essential forces of the individual determines the socio-cultural potential of artistic activity.

Since in real being the way of human activity does not exist outside of human essential forces, outside of the entire set of relationships, needs, abilities, interests and aspirations of a person, it is included in the essential forces of a person as their most important component, which characterizes him at the level of a cultural being.

Key words: *art education in human development and social life, academic and mass art, music, choreography, design, fine art, art pedagogy*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Особливу практичну значимість зараз набуває проблема соціальної ролі мистецької освіти, її впливу на людину, на формування світогляду та особистості. Сьогодні актуальним є визначення ролі мистецтва у формуванні та соціалізації особистості у зв'язку з гостротою проблем, поставлених кризовим сучасним суспільством. Однією з рис сучасної буденності є поширення в суспільстві антигуманного мистецтва, який пропagaє насильство, сексуальну розбещеність та інші соціальні пороки. Мистецтво формує лад почуттів і думок людей. Якщо виховне значення інших форм суспільної свідомості має приватний характер: мораль формує моральні норми, політика – політичні погляди, філософія – світогляд, наука готує з людини спеціаліста, то мистецтво впливає комплексно на розум і серце, і немає такого куточка людського духу, який воно не могло б торкнутися своїм впливом. Мистецтво формує цілісну особистість [2, 107–112].

Розуміння значущості гуманітарного пласту знань здавна властиве людям. Так, ще у V ст. до н. е. Сократ стверджував пріоритет досліджень «не природи, не космосу, не стихій, а саме призначення та властивостей людини», яка повинна побачити, відчути себе людиною, зберігаючи надбання минулого, створюючи теперішнє та проектуючи майбутнє. Особливе та важливе місце в системі гуманітарних знань посідає мистецька педагогічна наука, яка відноситься до специфічного виду науковості [4, 3–7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. О. Шрамко розглядаються актуальні питання ролі та призначення мистецької освіти в процесі

розбудови сучасного суспільства. Використовуючи культурфілософські й культурологічні методологічні принципи, автор акцентує увагу на тих функціях мистецької освіти, які окреслюють сьогодні стратегічні напрями осмислення вирішального значення залучення особистості до мистецтва як визначального чинника впливу на духовний світ людини й ефективності педагогіки мистецтва в процесі духовного оновлення суспільства [6, 306–315].

Н. Гуральник запропоновано проект історико-аналітичного дослідження основних тенденцій розвитку української фортепіанної школи ХХ століття та узагальнення науково-теоретичних, методичних та практичних досягнень її представників у контексті музичної та загальної педагогіки; надано відповідну періодизацію; проаналізовано методико-технологічні та інноваційні системи педагогів-піаністів минулого століття та визначено перспективи науково-педагогічного та музично-творчого розвитку фортепіанної школи України; висвітлено напрямки її функціонування в культурно-освітньому просторі [1].

В. Шульгіна зробила аналіз творчої діяльності особистості як основної складової мистецької освіти. Методологія її дослідження ґрунтується на застосуванні психологічних та мистецтвознавчих концепцій творчості у розробці сучасної парадигми мистецької освіти. Наукова новизна роботи полягає у компаративному розгляді концепцій творчості як парадигми мистецької освіти та введінні поняття «едукація» як триєдиного процесу засвоєння мистецьких знань, умінь і навичок, естетичного розвитку та творчого виховання особистості.

Висновки. З'ясовано, що особливість мистецької педагогіки зумовлена тим, що вона знаходиться на стику науки та мистецтва, оскільки має на меті дослідження процесів навчання і виховання особистості засобами мистецтва. Сучасна теорія української мистецької освіти перебуває на шляху виявлення об'єктивних закономірностей навчання мистецтву, вироблення науково обгрунтованих рекомендацій щодо формування художньо розвиненої культуротворчої особистості XXI ст. [7, 80–85].

Мета статті. Розкрити зміст та роль мистецтва у розвитку людини й життя суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мистецтво відіграє величезну роль у розвитку людини й життя суспільства. Будучи художнім відображенням дійсності, воно сильно впливає на розвиток особистості, формує почуття, думки, моральність і життєві принципи. Залучення людини до мистецтва просто необхідно, особливо актуально це в наш час. Упродовж історичного розвитку людства мистецтво посідало одне з головних місць у системі формування особистості людини та її світогляду. Його розглядали як частину світу, як певний духовний засіб пізнання навколишньої дійсності. Власне, усім різновидам мистецтва надавали цілющого значення, уважали, що за його допомогою людина «очищає» своє тіло та душу. На сучасному етапі розвитку суспільства молода людина стикається в процесі життєдіяльності з різноманітними чинниками, що негативно впливають на формування особистості. Суспільство, де етично-моральні норми, цінності втрачають своє значення, а на перший план виходять псевдонорми, потребує особливої засоби формування свідомості в молодого покоління. Саме багатогранність мистецтва, унікальність і невичерпність його можливостей відкривають новий шлях до генерації гармонійної особистості. Розкриття внутрішнього світу людини через її творчість є натеper основним пріоритетом, метою життя в ідеалі багатьох людей. Окрім цього, мистецтво – це особливий засіб самореалізації людини та спосіб вирішення багатьох життєвих проблем. Із кожним днем його значення у вихованні молодого покоління неухильно зростає, адже впоратися з актуальними сьогодні аморальністю та бездуховністю можливо лише завдяки формуванню усвідомленої важливості загальнолюдських цінностей, підвищенню творчого потенціалу, прагненню до пізнання навколишнього світу [2, 107–112].

Зміст мистецтва у розвитку людини й життя суспільства охоплює систему культурологічних і спеціальних мистецько-історичних знань, способи діяльності, інтелектуальні й практичні вміння сприйняття, виконання та створення артефактів, досвід творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва на феноменологічному рівні. Мистецька освіта розглядається як процес і результат засвоєння учнями системи знань, умінь і навичок, формування на їхній основі естетичного світогляду, гуманістичних якостей особистості, розвиток художніх здібностей і творчого потенціалу. Основним шляхом здобуття мистецької

освіти є навчання як процес едукації особистості в єдності освітньої, мотиваційної, виховної та розвиваючої функцій. У процесі навчання особистість засвоює різні способи діяльності: від репродуктивної (за зразком) до перетворюючої та творчої. Традиційна інформативна функція в освіті поступово замінюється діяльним компонентом [7, 80–85].

Вперше в українській педагогіці заявила про необхідність виокремлення педагогіки мистецтва у самостійну галузь фундатор вітчизняної мистецької освіти О. Рудницька: «Зважаючи на особливу роль мистецтва у розвитку здатності людини до широких творчих узагальнень почуттів і думок, можна стверджувати про необхідність виокремлення нової галузі педагогічних знань та введення до наукового обігу відповідного поняття – «педагогіка мистецтва» [5, 233–234].

Водночас поняття «педагогіка мистецтва» нерідко ототожнюється з поняттям «мистецька педагогіка». Більш диференційовано визначає сутність мистецької педагогіки та педагогіки мистецтва М. Лещенко, у наукових працях якої зустрічаються в різних контекстах поняття «мистецька педагогіка та», «педагогіка виховання мистецтвом», які розуміються в цілому як закони та мистецькі педагогічні технології створення потужного пізнавально-активного поля естетичного потенціалу.

Педагогіка мистецтва може стати важливою підвалиною людиноцентричної педагогіки, визначаючи орієнтири її розвитку на засадах гуманізації, естетизації, культуровідповідності, діалогічності й творчості. Вона має бути не мистецтвознавством, а творчістю. Говорячи про «педагогіку мистецтва», дослідники зазвичай використовують це поняття як синонім до поняття «мистецька педагогіка» і розуміють його у значенні:

1. педагогічного потенціалу мистецтва (дидактичного, виховного, розвивального);
2. сукупності наук про використання цього потенціалу у навчально-виховному процесі закладів освіти різних типів і рівнів акредитації (дидактики мистецтва, теорії виховання мистецтвом, теорії формування та розвитку особистості засобами мистецтва);
3. субдисципліни педагогіки (подібно до педагогіки творчості, педагогіки праці, педагогіки культури, педагогіки особистості тощо [3].

Особливість мистецької педагогіки полягає в тому, що вона перебуває на стику науки та мистецтва, оскільки має на меті дослідження процесів навчання й виховання особистості засобами мистецтва. Звідси народжується проблема зв'язку педагогічної науки з художньою творчістю. Сучасна українська мистецька педагогіка перебуває на шляху виявлення об'єктивних закономірностей виховання та навчання мистецтву, вироблення науково обгрунтованих рекомендацій щодо формування художньо розвиненої культуротворчої особистості XXI ст. Національне відродження, що його зараз переживає Україна, як і багато інших держав сучасного світу, не зводиться до простої реставрації культурних надбань попередніх епох.

Воно потребує особливого бачення національної культури. Це подвиг воскресіння того, що не минає, має наскрізне, універсальне буття для нації, а тому й для усього людства.

«Шлях до чотирьох свобод», запропонований ЄС, – це шлях через посилення ролі культури. Безперечно, що збереження національної ідентичності кожної з держав є головною умовою існування ЄС. Такий шлях обирає й Україна, включаючись в європейський освітянський процес [6, 80–85].

У мистецькій педагогіці надано багатомірну характеристику духовному потенціалу особистості з позиції розкриття його сутнісних сил. Перш за все, надана евристична ємність науковотеоретичної сутності поняття «потенціал», яка розкривається в полівекторній сукупності визначень в межах духовного потенціалу. Окреслюючи духовні сутнісні сили в культурному процесі, О. Олексюк визначає їх наповнення змістом соціального життя, перевершуючи здатність відносно самої людини «в її індивідуальній емпіричності і залежно від соціальних сфер, навколо яких вони організуються, стають своєрідними «концентрантами» естетичного, морального та теоретичного світовідношення». Евристичну ємність потенціалу автор конкретизує формулюванням естетичного потенціалу мистецтва, який є «мірою можливостей актуалізувати його естетичну сутнісну силу в реальній культурній ситуації та в надбуттєвості через здатність інтегрувати діалог зі світом», згідно з педагогічною концепцією – «міру можливостей актуалізації духовної сутнісної сили в реальній цілеспрямованій діяльності встановлює духовний потенціал особистості» [4].

Значущість та ємність сутнісних сил особистості визначає соціально-культурний потенціал художньої діяльності. Оскільки в реальному бутті спосіб людської діяльності не існує поза людських сутнісних сил, поза всією сукупністю відносин, потреб, здібностей, інтересів та устремлень людини, він входить у сутнісні сили людини як їх важливіша складова, що характеризує її на рівні культурної істоти [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Мистецтво відіграє величезну роль у розвитку людини й життя суспільства. Будучи художнім відображенням дійсності, воно сильно впливає на розвиток особистості, формує почуття, думки, моральність і життєві принципи. Залучення людини до мистецтва просто необхідно, особливо актуально це в наш час. Упродовж історичного розвитку людства мистецтво посідало одне з головних місць у системі формування особистості людини та її світогляду.

У статті розглянуто зміст мистецтва у розвитку людини й життя суспільства охоплює систему культурологічних і спеціальних мистецько-історичних знань, способи діяльності, інтелектуальні й практичні вміння сприйняття, виконання та створення артефактів, досвід творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва на феноменологічному рівні.

Мистецька освіта розглядається як процес і результат засвоєння учнями системи знань, умінь і навичок, формування на їхній основі естетичного світогляду, гуманістичних якостей особистості, розвиток художніх здібностей і творчого потенціалу.

Показано важливість «педагогіки мистецтва», що може стати важливою підвалиною людиноцентричної педагогіки, визначаючи орієнтири її розвитку на засадах гуманізації, естетизації, культуровідповідності, діалогічності й творчості. Вона має бути не мистецтвознавством, а творчістю. Говорячи про «педагогіку мистецтва», дослідники зазвичай використовують це поняття як синонім до поняття «мистецька педагогіка»

Особливість мистецької педагогіки полягає в тому, що вона перебуває на стику науки та мистецтва, оскільки має на меті дослідження процесів навчання й виховання особистості засобами мистецтва. Звідси народжується проблема зв'язку педагогічної науки з художньою творчістю. У мистецькій педагогіці надано багатомірну характеристику духовному потенціалу особистості з позиції розкриття його сутнісних сил. Значущість та ємність сутнісних сил особистості визначає соціально-культурний потенціал художньої діяльності.

Оскільки в реальному бутті спосіб людської діяльності не існує поза людських сутнісних сил, поза всією сукупністю відносин, потреб, здібностей, інтересів та устремлень людини, він входить у сутнісні сили людини як їх важливіша складова, що характеризує її на рівні культурної істоти.

Подальші дослідження будуть спрямовані на систему культурологічних і спеціальних мистецько-історичних знань.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гуральник Н. П. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті розвитку музичної педагогіки: історико-методологічні та теоретико-технологічні аспекти: монографія. К.: НПУ. 2021. 460 с.
2. Дяченко А. В. Роль мистецької освіти та її функцій у формуванні розвитку особистості. Серія 5. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 73 (1). 2020. С.107–112.
3. Лещенко М. П. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання: монографія К.: Гротеск. 1996. 192 с.
4. Олексюк О. М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посіб. К.: Знання України. 2004. 264 с.
5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2005. С. 233–234.
6. Шрамко О. І. Роль мистецької освіти у процесі духовного оновлення суспільства. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 1–2 (13–14). 2009. С. 306–315.
7. Шульгіна В. Д., Рябінко С.М. Творча діяльність особистості у системі мистецької освіти України: Європейський контекст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва*. 1. 2017. С. 80–85.

REFERENCES

1. Hural'nyk, N.P. (2021). *Ukrayins'ka fortepianna shkola KHKH stolittya v konteksti rozvytku muzychnoyi pedahohiky: istoryko-metodolohichni ta teoretyko-tekhnolohichni aspekty* [Ukrainian piano school of the 20th century in the context of the

development of musical pedagogy: historical-methodological and theoretical-technological aspects]. monohrafiya. K.: NPU. 460 s. [in Ukrainian]

2. Dyachenko, A. V. (2020). Rol' mystets'koyi osvity ta yiyi funktsiy u formuvanni rozvytku osobystosti [The role of art education and its functions in the formation of personality development]. Seriya 5. Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Pedahohichni nauky: realiyi ta perspektyvy. 73 (1). S. 107–112. [in Ukrainian]

3. Leshchenko, M. P. (1996). Zarubizhni tekhnolohiyi pidgotovky uchyteliv do estetychnoho vykhovanny [Foreign technologies of training teachers for aesthetic education]. monohrafiya K.: Hrotesk. 192 s. [in Ukrainian]

4. Oleksyuk, O. M., Tkach, M. M. (2004). Pedahohika dukhovnoho potentsialu osobystosti: sfera muzychnoho mystetstva [Pedagogy of the spiritual potential of the individual: the sphere of musical art]: navch. posib. K.: Znannya Ukrainy. 264 s. [in Ukrainian]

5. Rudnyts'ka, O. P. (2005). Pedahohika: zahal'na ta mystets'ka [Pedagogy: general and artistic]: navch. posib. Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan. S. 233–234. [in Ukrainian]

6. Shramko, O. I. (2019). Rol' mystets'koyi osvity u protsesi dukhovnoho onovlennya suspil'stva [The role of art education in the process of spiritual renewal of society]. Aktual'ni pytannya mystets'koyi osvity ta vykhovannya. 1–2 (13–14). S. 306–315. [in Ukrainian]

7. Shul'hina, V. D., Ryabinko, S. M. (2017). Tvorchа diyal'nist' osobystosti u systemi mystets'koyi osvity Ukrainy: Yevropeys'kyu kontekst [Creative activity of the individual in the art education system of Ukraine: European context]. Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv. 1. S. 80–85. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КУЧАЙ Олександр Володимирович – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: зміст та роль мистецтва у розвитку людини й життя суспільства.

КУЧАЙ Тетяна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: зміст та роль мистецтва у розвитку людини й життя суспільства.

ЧИЧУК Антоніна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: зміст та роль мистецтва у розвитку людини й життя суспільства.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Scientific interests: content and role of art in human development and social life.

KUCHAI Tetiana Petrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, professor of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Scientific interests: content and role of art in human development and social life.

CHYCHUK Antonina Petrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, professor of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Scientific interests: content and role of art in human development and social life.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2024 р.

УДК 378.16

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-54-58

КОЧУБЕЙ Тетяна Дмитрівна –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9104-8442>

e-mail: udpu_tania@ukr.net

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ (XX – ПЕРША ПОЛОВИНА XXI СТ.).

У статті автор розглядає історичні етапи розвитку соціокультурної діяльності в Україні (XX-перша половина XXI ст.).

З початку XIX століття до наших днів в українській педагогічній традиції розвивалася теорія соціокультурної діяльності через наступні концепції: позашкільна освіта, політико-освітня робота, клубна діяльність, культурно-освітня діяльність, культурно-розважальна діяльність та соціокультурна діяльність.

У період 1900-1915 рр. психолого-педагогічні дослідження були спрямовані на пошук типологічних характеристик проблеми організації виховної діяльності у позашкільному середовищі і специфіка їх визначалася тим, що це цілком не зрозумілими були предметні межі позашкільної виховної роботи.

Становлення нової якості виховної роботи у соціокультурній сфері, а саме формування політико-освітньої спрямованості теорії та практики позашкільної педагогіки фактично зайняло тимчасовий відрізок з кінця 1919 року до середини 1920-х років, коли термін «позашкільна освіта» був повсюдно замінений терміном «політико-освітня робота», яка стає наступним етапом історії розвитку педагогічної та дозвілєвої діяльності та проголошується засобом соціалізації особистості на основі ідей комунізму.

Другий етап становлення та розвитку соціокультурної діяльності припадає на 1930-ті роки і триває до середини 1970-х років і в цей час з'являються нові терміни «клубна робота» та «культурно-освітня робота».

У період відновлення народного господарства (1945–1953 рр.). відбувається реформування політико-освітньої роботи, яка була виділена із системи освіти в самостійну сферу і отримала назву «культурно-освітня робота».